

ע"פ 5908/15 - מדינת ישראל נגד פלוני

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5908/15

לפני:

כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט צ' זילברטל
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערערת:

מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב:

פלוני

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת
בת"פ 18560-08-14 שניתן ביום 1.7.2015 על ידי כב'
סג"נ תאופיק כתילי

תאריך הישיבה:

ג' בשבט התשע"ו (13.1.2016)

בשם המערערת:

עו"ד אופיר טישלר

בשם המשיב:

עו"ד קובי מרגולוב

פסק-דין

השופט צ' זילברטל:

ערעור על גזר דינו מיום 1.7.2015 של בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' סגן הנשיא ת' כתילי) בת"פ 18560-08-14, בגדרו נגזר על המשיב עונש של שלושים חודשי מאסר בפועל, החל מיום מעצרו.

רקע והליכים קודמים

1. ביום 4.5.2015 הרשיע בית המשפט המחוזי את המשיב, בהתאם להודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן, בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה (מספר מקרים) לפי סעיפים 329(א)(1) ו-329(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק). על-פי הנתען בכתב האישום, בין אחייניתו של המשיב (להלן: המתלוננת) לבין צעיר אחר, נרקם קשר רומנטי לו התנגדה משפחתה הגרעינית. בגין קשר זה הגבילה המשפחה את צעדיה של המתלוננת, ואף נלקחו ממנה רישיון הנהיגה ומכשיר הטלפון הנייד שלה. על רקע זה, גמלה בלב המתלוננת החלטה לברוח מבית הוריה. ביום 30.7.2014 סמוך לשעה 02:30 לפנות בוקר יצאה המתלוננת רגלית מהכפר בו היא מתגוררת לעבר כביש 77, והחלה לצעוד לצד הדרך לכיוון צומת המוביל. המשיב, ששמע על בריחתה של המתלוננת, יצא לחפש אחריה, ככל הנראה כשהוא תחת השפעת אלכוהול, ומשאיתרה בצד הדרך, נסע לכיוונה ופגע בה בעוצמה באמצעות רכבו. כתוצאה מכך נפלה המתלוננת, נחבלה בפניה, רגלה נשברה ונוצר חתך בראשה. בהמשך, ניסה המשיב לדרוס את המתלוננת פעם נוספת, אך בטרם הצליח לפגוע בה הצליח מכר של המתלוננת שהיה במקום להעביר אותה אל מעבר למעקה בטיחות שניצב בשולי הכביש. המשיב ניסה שוב ושוב לפרוץ באמצעות רכבו את המעקה ולפגוע במתלוננת, אך מעקה הבטיחות לא נפרץ. משנאש מניסיונות אלה, ירד המשיב מהרכב והחל להכות את המתלוננת באגרופים בראשה ובבטנה. המתלוננת ניסתה לברוח, אך לא הייתה מסוגלת בשל רגלה השבורה. התקיפה הופסקה רק כאשר הגיע למקום קרוב משפחתה של המתלוננת, אשר אחז במשיב ומנע ממנו להמשיך במעשיו. לבסוף, למרות ניסיונותיו של המשיב למנוע זאת, המתלוננת הועלתה לרכבו של מכרה, והם ברחו מהמקום לקבלת עזרה רפואית. כתוצאה מהתקיפה נגרמו למתלוננת חבלות רבות אשר הביאו לאשפוזו למשך עשרה ימים.

2. ביום 1.7.2015 גזר בית המשפט המחוזי את דינו של המשיב. בית המשפט עמד על חומרת העבירה, ועל כך שהעונש המירבי הקבוע בצידה מבטא את הגינוי החברתי הראוי לפגיעה מכוונת בגופו של אחר, ואת ההכרה לזכותו של אדם לחיים ולשלמות גופו. בית המשפט קבע כי יש להוסיף באופן מוחלט כל פגיעה הנעשית על רקע מגדרי מתוך תפיסה לפיה נשים אינן זכאיות לנהל את חייהן כרצונן, והוסיף כי לעיתים המניע המכונה "כבוד המשפחה" אינו אלא ביטוי להפרה של זכות האישה לכבוד, לחיים ולחירות. אשר לנסיבות ביצוע העבירה נקבע, כי אף שלא הוכח כי נותרה במתלוננת נכות קבועה, יש מקום להתחשב בסבל הפיזי והנפשי הרב שנגרם למתלוננת לאחר התקיפה, וכן באפשרות הסבירה כי מעשיו של המשיב היו עלולים לגרום לנזק חמור בהרבה מהנזק שנגרם בפועל. כמו כן, נקבע כי אף שלמעשיו של המשיב לא קדם תכנון ממושך ומדוקדק, עדיין לא ניתן לראותם כמעשים ספונטניים, וזאת נוכח פרק הזמן הלא זניח שחלף מהרגע ששמע המשיב על בריחת המתלוננת ועד שפגע בה עם רכבו.

באשר למתחם העונש ההולם, קבע בית המשפט כי ניתן להשוות את השימוש בכלי רכב במקרה דנא לשימוש בנשק קר דוגמת סכין. לאחר שסקר מקרים דומים, קבע בית המשפט כי על אף שהמניע של המשיב חמור בהשוואה למקרים האחרים, יש להטיל במקרה דנא עונש נמוך יותר מהעונש שהוטל במקרים בהם עמדו חייו של נפגע העבירה בסכנה ממשית או שנגרמה לו נכות קשה.

כתוצאה מהשימוש בנשק הקר. נוכח האמור, קבע בית המשפט כי מתחם העונש ההולם הוא בין שלוש לשש שנות מאסר בפועל. בבואו לקבוע את מיקום העונש במתחם, עמד בית המשפט על כך שהמשיב נעדר עבר פלילי, וכי הוא הודה, אף אם בשלב מאוחר ולאחר שנשמעו עדויות, לרבות עדות המתלוננת, בעובדות כתב האישום. כמו כן, העניק בית המשפט משקל ל"סולחה" שנערכה בין הצדדים במטרה ליישב את ההדורים בתוך המשפחה. בהינתן נסיבות אלה, מצא בית המשפט לנכון שלא למצות עם המשיב את הדין, ואף לחרוג ממתחם הענישה שנקבע לעיל, והשית על המשיב עונש של שלושים חודשי מאסר בפועל וכן עונש מאסר מותנה ופיצוי למתלוננת בסך 40,000 ש"ח.

3. המערערת טוענת, כי העונש שנגזר על המשיב קל באופן קיצוני, ואינו משקף במידה הראויה את חומרת האלימות שלוחת הרסו של המשיב כלפי המתלוננת. עוד נטען, כי מתחם העונש שנקבע אינו מבטא נכונה את הסכנה לערכים המוגנים של שלמות הגוף, וכן כי לא ניתן משקל מספק לנזק הפיזי והנפשי שנגרם למתלוננת בפועל, ולנזק העצום שעלול היה להיגרם. לגישת המערערת, אף לא ניתן ביטוי לחומרה הנוספת שבנהיגתו של המשיב כשהוא תחת השפעת אלכוהול. כמו כן, המערערת מוצאת חומרה יתרה במניע של המשיב, שביצע את מעשיו בשל הקשר של המתלוננת עם צעיר אחר, ומתוך רצון לשמור על "כבוד המשפחה".

בנוסף, טוענת המערערת כי שגה בית המשפט בכך שלא מיקם את עונשו של המשיב במרכז מתחם העונש ההולם, ואף חרג מהמתחם לקולא. לשיטת המערערת בית המשפט העניק משקל רב מדי להודאת המשיב, אשר ניתנה רק לאחר שהחל שלב ההוכחות ולאחר שהמתלוננת נאלצה להעיד, וכן להסכם ה"סולחה" בין הצדדים, שנסיבות כריתתו אינן ידועות לאשורן. כמו כן, נטען כי החריגה לקולא מהמתחם שנקבע עומדת בניגוד להוראת סעיף 40ד(א) לחוק, שכן העונש הוחרג ללא כל קביעה לגבי הליך שיקום שעבר או שיעבור המשיב. בנוסף עתרה המערערת לפסילת רישיון הנהיגה של המשיב.

4. בדיון שבפנינו חזרה המערערת על עיקרי טענותיה בערעור. בא-כוחו של המשיב טען, כי לטעמו אין לראות בעונש של שלושים חודשי מאסר לאדם נורמטיבי דוגמת המשיב, ששירת בשירות קבע כגשש מוערך בצבא, כ"עונש קל" המצדיק התערבות של ערכאת ערעור. בא-כוח המשיב הצביע, בנוסף, על תרומתה של ה"סולחה" להליך הפיוס בין המתלוננות לבין המשיב, ול"סגירת מעגל" מצד המתלוננת.

דיון והכרעה

5. לאחר העיון ולאחר ששמעתי את טענות הצדדים אציע לחברי לקבל את ערעור המדינה. התרשמתי, כי העונש שהשית בית המשפט קמא על המשיב אכן אינו הולם את נסיבות האירוע האלים והחמור המתואר בכתב האישום, וכי נוכח שיקולי הענישה הנהוגים נדרש היה לקבוע עונש חמור מהעונש שנקבע בגזר הדין. יחד עם זאת, מאחר שאין מנהגה של ערכאת הערעור למצות את הדין עם הנאשם, אציע להעמיד את עונשו של המשיב על ארבע שנות מאסר בפועל.

6. החמרת עונשו של המשיב נדרשת בראש ובראשונה נוכח חומרת המעשים המתוארים בכתב האישום. המשיב פעל בנחישות ובמכוון על מנת לפגוע במתלוננת ולגרום לה נזק גוף, וזאת מרגע איתורה בצד הדרך. גם לאחר שפגע במתלוננת לראשונה, והטיח אותה לכביש בעוצמה שגרמה לשבר ברגלה, לא חדל המשיב ממעשיו, והפנה פעם נוספת את רכבו לעברה. לאחר שהמתלוננת

הצליחה למלט את עצמה, כשרגלה שבורה, אל מעבר למעקה הבטיחות, פתח המשיב בניסיונות עיקשים לפרוץ עם רכבו את מעקה הבטיחות, ומשניסיונות אלה לא צלחו, יצא מהרכב והכה בראשה של המתלוננת. עסקין אם כן באירוע מתמשך, אלים במיוחד וחסר מעצורים, כאשר בכל שלב משלבי האירוע היה יכול המשיב "להתעשת" ולהפסיק את האלימות נגד המתלוננת. חלף זאת, בחר המשיב להמשיך ולרדוף את המתלוננת גם מעבר למעקה הבטיחות, ולא חדל מלהכותה עד שהגיע קרוב משפחה של המתלוננת, ומנע ממנו להמשיך ולפגוע בה. על כך יש להוסיף, כי לאירוע לא קדמו חילופי דברים בין הצדדים, והמשיב לא טרח לנסות להידבר עם המתלוננת ולאפשר לה להשמיע דברים. במקום זאת, בחר המשיב לנקוט באלימות מיד עם איתורה של המתלוננת בצדי הכביש.

כתוצאה ממעשיו של המשיב נגרם למתלוננת חבלות חמורות והיא נאלצה להתאשפז משך זמן ממושך של כעשרה ימים, וזאת בנוסף לנזק הנפשי הכבד שנלווה לאירוע הטראומתי אותו חוותה. הנזק שנגרם למתלוננת הוא נזק כבד, שאין להקל בו ראש, ועדיין הוא כאין וכאפס לעומת הנזק שעלול היה להיגרם כתוצאה מהתנהגותו האלימה של המשיב. הנזק הפוטנציאלי הטמון בפגיעה של כלי רכב, הנוסע במהירות ובכוונת מכון לעבר אדם, ברור ואין צורך להרחיב עליו את הדיבור (ראו: ע"פ 4263/14 נעאים נ' מדינת ישראל, פסקה 33 (2.6.2015)).

7. חומרתו של האירוע דנא נובעת לא רק מהנזק שנגרם למתלוננת, אלא גם מהמניע שבבסיס מעשיו של המשיב. המשיב בחר "להעניש" את המתלוננת הצעירה, כאשר כל חטאה היה שניהלה קשר רומנטי עם צעיר אחר, וניסתה לחלץ עצמה מההגבלות שהוטלו עליה על-ידי משפחתה. בהתנהגותו האלימה של המשיב, שפעל לגישתו כדי לשמור על "כבוד המשפחה", אין שום מידה של "כבוד", וספק אם יש בה אף בדל של "משפחתיות". מדיניותו הברורה של בית משפט זה היא להוקיע תופעה של גברים הנוהגים באלימות כלפי נשותיהם או קרובות משפחתם על רקע מה שנתפס כ"כבוד המשפחה" ולנקוט ענישה מחמירה במקרים אלה (ע"פ 4178/10 פרג' נ' מדינת ישראל (19.8.2013); ע"פ 5459/12 אבו טיר נ' מדינת ישראל (30.7.2013); ע"פ 2616/15 מנסור נ' מדינת ישראל (14.6.2015)). אף במקרה שלפנינו יש להבטיח כי חומרת העונש תשקף את הסלידה ממעשים שנעשים על רקע זה ואת חומרתם.

8. התערבותנו כערכאת ערעור בעונש שנגזר על המשיב נדרשת גם בשל סטייתו של בית משפט קמא, שאינה מנומקת, ממתחם העונש שנקבע על-ידו. בעוד שהגבול התחתון של המתחם הועמד על שלוש שנות מאסר, נגזר בסופו של יום על המשיב עונש מאסר בפועל למשך שלושים חודשים בלבד. על-פי סעיף 40ד (א) לחוק, בית המשפט אומנם רשאי לסטות לקולא ממתחם העונש שנקבע אם מצא כי "הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם", אך בית משפט קמא אינו מפרט במסגרת גזר הדין בדבר הליך שיקומי שעובר או שעתיד לעבור המשיב. יתרה מכך, בעניינו של המשיב לא התבקש עובר לגזר הדין תסקיר של שירות המבחן, המפרט את דרכו השיקומית של המשיב, ועל כן נראה כי לא היו לבית המשפט נתונים שעל יסודם היה יכול לקבל החלטה בדבר סטייה ממתחם העונש ההולם מטעמים הנוגעים לשיקום.

9. בית משפט קמא קבע כי יש לתת משקל בעת גזירת הדין לסולחה שנערכה בין הצדדים. אכן, בית משפט זה מצא לא אחת לנכון להתייחס בחיוב כלפי מוסד הסולחה, וקבע כי "כל עוד לא תמו סכסוכים, כולל מה שקרוי בשם המכובס 'כבוד המשפחה' שאין לו סוף ושאחריתו לא אחת מרה, הנה אם ניצלים חיי אדם על-ידי הסולחה, לוא יהי" (ע"פ 1621/15 כלייב נ' מדינת ישראל (10.1.2016)).

הסכם סולחה, בעיקר אם הוא מלווה בפיצוי כספי ממשי בצדו, גם מאפשר למתלוננים לחוות תחושה של "סגירת מעגל" החיונית להליך ההחלמה מתוצאות הפגיעה, הפיזיות והנפשיות, ומכאן הטעם להקל בעונשם של נאשמים אשר לקחו חלק בהסכם מסוג זה. יחד עם זאת, לאחר בחינת מכלול הנסיבות בהן נחתמה הסולחה במקרה הנדון, הגעתי לכלל מסקנה כי לא היה מקום לתת להסכם הסולחה משקל רב בעת גזירת הדין (לעניין זה אעיר, כי הסכם הסולחה בין הצדדים נבחן על-ידי עוד במסגרת החלטה בערר בעניין מעצרו של המשיב עד תום ההליכים נגדו. באותו עניין, הבעתי דעתי כי אין בכוחה של עובדת עשיית הסולחה להצביע, במקרה דנא, על הפחתת המסוכנות הנובעת מהמשיב (בש"פ 7243/14 מדינת ישראל נ' עומר, פסקה 11 (5.11.2014)).

הסכם הסולחה נחתם בין משפחת המתלוננת למשפחת המשיב, אך כפי שעולה מכתב האישום, הסכסוך שקדם למעשה האלימות הפריד בין המתלוננת מצד אחד לבין משפחתה הגרעינית מצד שני. מעשיו של המשיב נבעו, ככל הנראה, מהתנגדות משותפת שלו ושל משפחתה הגרעינית של המתלוננת לקשר שנרקם בינה לבין צעיר אחר. על כן, חתימתה של המתלוננת על הסכם הסולחה, שלכאורה מסיימת סכסוך בין שתי המשפחות, עלולה לנבוע מלחצים שאפשר והופעלו על המתלוננת לחתום על ההסכם וליצור חזות חיצונית של יישוב הדורים. יש לזכור, כי במקרה דנא קיימים פערי כוחות משמעותיים בין הצדדים. מצד אחד ניצבת נערה צעירה, אשר הייתה נתונה ללחצים ולתנאים מגבילים מצד משפחתה הקרובה עוד טרם האירוע האלים, ומצד שני עומד דודה המבוגר והמכובד, הרואה עצמו כמגן על הכבוד המשפחתי. אמנם, קיימת אפשרות כי המתלוננת חתמה על הסכם הסולחה בלב שלם ומתוך עצמאות מחשבתית, אך אפשרות זו נדמית פחות סבירה. בתנאים אלה, ומבלי להטיל צל של רבב על פעולתם החשובה של עורכי הסולחה והאחראים על השגתה, ספק אם מתקיימים הטעמים להקלה בעונש הכרוכים בקיומה של סולחה.

10. המשקל שיש לתת במקרה זה להסכם הסולחה, אם כן, אינו רב. גם הודאתו של המשיב בעובדות כתב האישום, אף שאינה חסרת משקל, זוכה למשקל מועט בלבד, מאחר שניתנה בשלב מאוחר של ההליך המשפטי ולאחר שהמתלוננת נאלצה להעיד. נוכח האמור, דומני כי אין זה ראוי למקם את עונשו של המשיב ברף התחתון של מתחם העונש ההולם שנקבע, ויש להחמיר את עונשו על אף עברו הנקי, התנהגותו הנורמטיבית עובר לאירוע האלימות ושירותו הצבאי הראוי לציון ולשבח. אגב, בהיותו של המשיב איש צבא הקבע גלומה גם נסיבה מחמירה, שכן מצופה מאיש כוחות הביטחון לנהוג בריסון ולכבד את החוק, ובוודאי שלא לנהוג באלימות כה רבה.

11. לפני סיום אציין, כי בערעור התבקשנו להורות על פסילת רישיון הנהיגה של המשיב, נוכח השימוש ברכב ככלי נשק לשם ביצוע העבירה. בקשה זו, שלא עלתה בפני בית משפט קמא, עולה לראשונה בהליך זה, ועל כך יש להצר. בית משפט זה לא ייעתר לבקשה להוספת רכיב נוסף על רכיבי העונש הקיימים, שנשמעת לראשונה במסגרת הערעור, אף אם במקרה דנא הגיונה בצידה. העמדה העונשית המלאה צריכה להיות מונחת בפני הערכאה הדיונית ואין הערעור בגדר "מקצה שיפורים" לתיקון השמטות וטעויות, במיוחד כשלא ניתן הסבר מדוע אירעו. הבקשה לפסילת רישיונו של המשיב נדחית אפוא.

12. סוף דבר, אמליץ לחברותיי לקבל את הערעור ולקבוע כי עונשו של המשיב יעמוד על ארבע שנות מאסר בפועל, חלף עונש המאסר בפועל שנקבע בבית משפט קמא. שאר רכיבי העונש שנקבעו בגזר הדין יישארו על כנם.

השופטת א' חיות:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

השופטת ד' ברק-ארז:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט צ' זילברטל.

ניתן היום, כ"ה בשבט התשע"ו (4.2.2016).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת